

# WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW

## Dlaczego moje świnie obgryzają sobie nawzajem ogony?



**Wzajemne obgryzanie ogonów to problem, u podstaw którego leży wiele czynników – nie ma cudownego rozwiązania. Każdy hodowca, w razie potrzeby w ścisłej współpracy z lekarzem weterynarii, powinien przeprowadzić kontrolę pod kątem sześciu czynników i znaleźć rozwiązania, które najlepiej sprawdzą się w jego lub jej gospodarstwie.**

### Dlaczego mam się tym przejmować?

Obgryzanie ogonów oznacza niższą masę tuszy oraz odrzucone lub okrojone tusze. To z kolei oznacza straty ekonomiczne dla hodowcy. Wszystkie wymienione po prawej stronie czynniki wpływają także na stan zdrowia zwierząt. Rozwiązanie tych problemów poprawi zatem stan zdrowia, ograniczy stosowanie antybiotyków i usprawni produkcję. Obgryzanie ogonów naraża też na szwank dobrostan zwierząt i przyczynia się do nadszarpnięcia reputacji sektora hodowlanego.

### Od czego zacząć?

Zacznij od monitorowania czynników ryzyka, prowadząc rejestr z podziałem na sześć kluczowych czynników i starannie obserwuj zachowanie swojej trzody. To pomoże ci zidentyfikować i usunąć przyczyny leżące u podstaw obgryzania ogonów zanim zachowanie to urośnie do rangi problemu.

Możesz zacząć od przygotowania raportu za pomocą internetowego narzędzia WebHAT (<https://webhat.ahdb.org.uk/>). Możesz też przeprowadzić bardziej pogłębioną ocenę ryzyka opierając się na przykład na modelu SchwIP (<https://www.fli.de/index.php?id=754&L=1>).

### Kiedy pojawiają się nieprawidłowości

Nawet w gospodarstwach, w których zwraca się baczniejszą uwagę na wszystkie wyżej wymienione kluczowe czynniki, może sporadycznie wystąpić problem obgryzania ogonów. Jeżeli to się zdarzy, należy podjąć następujące:

1. Usunąć obgryzającą świnie i opatrzyć pogryzione osobniki;

2. Dołożyć świeżego materiału wzbogacającego, takiego jak sznurek, świeże drewno, gałęzie i słoma (dobrze jest utrzymywać zapas na wypadek sytuacji kryzysowych);

3. Sprawdzić wymienione powyżej kluczowe czynniki i podjąć działania na rzecz poprawy.

*Istotne znaczenie ma wczesne dostrzeżenie problemu i niezwłoczna reakcja! Do wczesnych oznak można zaliczyć wiszące/zaciśnięte ogony, machanie ogonem, niepokój i ślady ugryzień.*

Gryzienie ogona jest oznaką stresu. Stres jest zazwyczaj wywołany przez nieodpowiednie warunki środowiskowe i niewłaściwe sposoby zarządzania stadem związane z jednym lub kilkoma spośród sześciu następujących kluczowych czynników.

### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świnie mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świnie potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świnie nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

### 4. RYWALIZACJA

Świnie wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

### 5. DIETA

Świnie potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świnie wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

**Optymalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.**



*Gospodarstwo Heikkilä, Finlandia*



*Gospodarstwo Fumagalli, Włochy*

Dwa gospodarstwa na zdjęciach powyżej zaprezentowano w filmach wideo, poświęconych eliminowaniu konieczności obcinania ogonów. Filmy wideo i karty informacji są dostępne w witrynie Komisji Europejskiej:  
[https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/practice/farm/pigs/tail-docking\\_en](https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/practice/farm/pigs/tail-docking_en)



Urząd Publikacji

Print

ISBN 978-92-79-67503-4  
doi: 10.2875/384509  
EW-01-17-287-PL-C

PDF

ISBN 978-92-79-67505-8  
doi: 10.2875/1238  
EW-01-17-287-PL-N

# 1 WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

## Dlaczego moje świnie obgryzają sobie nawzajem ogony?



Słoma i siano są często wybierane na materiał wzbogacający

### Potencjalne oznaki nieskuteczności materiału wzbogacającego bądź jego niewystarczającej ilości, które mogą prowadzić do obgryzania ogonów:

- Pogryzione ogony i uszy
- Uszkodzenia skóry
- Utrata zainteresowania materiałami wzbogacającymi na przestrzeni czasu
- Gryzienie wyposażenia kojca lub innych świń zamiast materiałów wzbogacających
- Rycie lub grzebanie w odchodach
- Rywalizacja lub walka o materiały wzbogacające
- Szturchanie nosem w brzuch

**Co?** Dostępne są materiały wzbogacające kompatybilne z systemami podłóg pełnych i rusztowych, takie jak słoma pocięta w długie kawałki, lucerna i sznurek konopny. Dla świń ważna jest możliwość przemieszczania materiału, zmiany jego wyglądu i struktury. Powinien być zdatny do żucia lub jadalny, a świnie powinny mieć możliwość rycia w nim. Można wyłożyć jeden lub kilka rodzajów materiału – najważniejsze, aby spełniał on wymagane kryteria i był właściwie umieszczony (powinien znajdować się na odpowiedniej wysokości, nie zakłócać odpoczynku i żywienia, nie poddawać się łatwemu wyciągnięciu z podajników paszy i nie zanieczyszczać się łatwo odchodami). Dodatkowe materiały powinny być wyłożone w zagrożonych kojcach.

**Dlaczego?** Świnie mają silną potrzebę przeszukiwania otoczenia i poszukiwania paszy. Robią to ryjąc, węsząc, gryząc i żując. Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane, zabierając się do gryzienia wyposażenia kojca albo innych osobników.

**Kiedy?** Materiał musi być dostępny dla wszystkich świń przez cały czas. Aby podtrzymać ich zainteresowanie, należy go uzupełniać wystarczająco często, aby zapewnić jego ciągłą atrakcyjność i utrzymywać w czystości.

Optymalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.

### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świnie mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świnie potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świnie nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

### 4. RYWALIZACJA

Świnie wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

### 5. DIETA

Świnie potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świnie wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

**Ile to kosztuje?** Koszty będą się kształtować odpowiednio do wybranych materiałów i lokalnych cen. Jeden z krajów unijnych, w którym prowadzona jest hodowla świń z nietkniętymi ogonami obliczył, że w 2016 r. koszty stosowania słomy sięgnęły 0,25% kosztów gospodarstw rolnych prowadzących tucz oraz od 2,8% do 4% wszystkich kosztów w jednostkach hodowlanych.

**Skąd mam wiedzieć, że postępuję prawidłowo?** Przede wszystkim przyjrzyj się swojej trzodzie. Czy świny interesują się wyłożonym materiałem, czy też zamiast tego zajmują się innymi osobnikami lub wyposażeniem kojca? Czy rywalizują o materiał?



*Czy twoje świny interesują się wyłożonym materiałem wzbogacającym?*



*Jaka ilość słomy jest wystarczająca?*

1. Jeżeli świny są aktywne, ale nie jedzą, policz liczbę osobników przeszukujących (grzebanie, sprawdzanie, żucie) materiał wzbogacający. Ten diagram odpowiada sytuacji „A”.
2. Policz świny wchodzące w interakcje z innymi osobnikami i wyposażeniem kojca (nie wliczaj w to jedzenia ani picia). Ten diagram odpowiada sytuacji „B”.

3. Podstaw swoje dane pod litery w tym równaniu:  $A/A+B$ . Jeżeli zaobserwujesz 20 świń przeszukujących materiał wzbogacający oraz 10 kolejnych świń wchodzących w interakcje z innymi osobnikami lub wyposażeniem kojca, twoja suma to  $20 / 30$ . Teraz pomnóż swoją odpowiedź przez 100, aby uzyskać procent. W tym przypadku będzie to 66,7%. Porównaj swój odsetek z tymi poniżej, aby sprawdzić, czy twoje świny potrzebują dodatkowych materiałów wzbogacających.

100% - 86,4%	86,3% - 18,1%	18% - 0%
Maksymalne natężenie zachowań poszukiwawczych – dodatkowy materiał wzbogacający nie jest wymagany	Średnie natężenie zachowań poszukiwawczych – dodatkowy materiał wzbogacający nie jest wymagany, aczkolwiek możesz zwrócić uwagę, czy twój odsetek nie mieści się w dolnym zakresie	Minimalne natężenie zachowań poszukiwawczych – zaleca się wyłożenie materiałów wzbogacających

**Czy są jakieś wady?** Nie, jeśli zadbasz o kilka podstawowych aspektów: jeżeli wyładasz słomę, to musi ona być sucha, aby ograniczyć prawdopodobieństwo zanieczyszczenia mykotoksynami (pobierz próbkę do sprawdzenia pod kątem zanieczyszczenia) i prawidłowo przechowywana. Wilgotność może spowodować pęcznienie, blokując podajniki paszy. Słomę i pasze włókniste można wyładać w kojcach z podłogą rusztową. Według krajów, w których hodowane są świny z nietkniętymi ogonami, stosując te materiały, zatory gnojowicy zdarzają się rzadko. Znaj pochodzenie materiału wzbogacającego, aby unikać wprowadzania chorób zakaźnych do systemu produkcji.

**Czy wiesz, że...?**

W przypadku wystąpienia problemu obgryzania ogonów, istotne jest, aby od razu zapewnić świniom mnóstwo bodźców odwracających ich uwagę. Pomocna może być w tym mieszanka różnych, interesujących i dających się przeszukiwać materiałów. Spróbuj zastosować niektóre z wymienionych: gałązki z liśćmi, sznurki, wióry, siano, słoma albo inny jadalny materiał. Niektórzy hodowcy utrzymują rezerwowe zapasy materiałów wzbogacających na terenie swoich gospodarstw.

Jeżeli chcesz wyłożyć sznurek, to zawiąż supeł, aby świny nie były w stanie odgryzać długich kawałków, które trafią do systemu odprowadzania gnojowicy.

**Sara Barbieri**  
Naukowiec z Università degli Studi di Milano, Włochy.

*„W ramach krajowego projektu badawczego poświęconego hodowli świń opracowaliśmy kalkulator kosztów do ekonomicznej oceny zastosowania materiałów innych niż słoma. Wynik pokazał, że poniesione nakłady, nawet po uwzględnieniu kosztów utrzymania i pracy, są nieistotne”.*

## WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Dlaczego moje świny obgryzają sobie nawzajem ogony?



Świny mają ograniczoną zdolność regulowania temperatury ciała

**Potencjalne wskaźniki niskiego komfortu termicznego / jakości powietrza / warunków oświetleniowych, które mogą prowadzić do obgryzania ogonów:**

- Brak czystości
- Niepokój / agresja
- Zbijanie się w gromadę
- Drżenie
- Bawienie się wodą i obornikiem
- Obniżony apetyt
- Leżenie na boku i/lub w oddaleniu
- Wydalanie na obszarze wypoczynkowym
- Dyszenie, kichanie lub kaszlenie
- Zapalenie spojówek

**Co?** Zapewnianie odpowiedniej temperatury i dobrej jakości powietrza jest niezwykle ważne dla utrzymywania stresu na niskim poziomie. Różne strefy temperaturowe są nawet lepszą opcją. W zimnych strefach klimatycznych izolacja, odpowiednie ściółkowanie albo ogrzewanie mogą zapewnić komfort termiczny. Pośród opcji na czas ciepłej pogody można wymienić gruntowe wymienniki ciepła, chłodzenie podłogi, systemy zamgławiające, prysznice i miejsca do tarzania się. Wentylacja musi ograniczać napływ zimnego powietrza do obszarów wypoczynkowych oraz utrzymywać poziom zapylenia i amoniaku na minimalnym poziomie. Ważne jest też także, aby świny mogły unikać bezpośredniego światła słonecznego. Świny muszą być trzymane w pomieszczeniach, w których natężenie światła wynosi 40 luksów przez minimum osiem godzin dziennie. Ciągłe oświetlenie wywołuje stres, dlatego należy utrzymywać naprzemienny rytm dnia i nocy. Należy unikać bardzo jasnego światła.

**Dlaczego?** Świny mają znacznie ograniczoną zdolność regulowania temperatury swojego ciała. W związku z tym potrzebują stabilnego środowiska, w którym przez cały czas utrzymywana jest optymalna dla nich temperatura i które ogranicza wahania temperatury niezwiązane z porami roku. Jeszcze lepiej sprawdza się zapewnienie świniom zróżnicowanych stref temperatur dostosowanych do ich potrzeb w zależności od aktywności. Jeżeli takie warunki nie

Optymalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.

### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świny mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świny potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świny nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

### 4. RYWALIZACJA

Świny wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

### 5. DIETA

Świny potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świny wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

zostaną im zapewnione, świnie stają się apatyczne lub niespokojne i mogą zacząć obgryzać ogony.

**W jaki sposób?** Na rynku dostępne są różne opcje w zakresie ogrzewania, chłodzenia i wentylacji. Sposobem na bezpośrednie działanie promieni słonecznych może być po prostu założenie rolet w oknach. Utrzymywanie świń w półciemności, aby uniknąć ataków jest nieskuteczne i należy tego unikać.

**Ile to kosztuje?** Koszty różnią się w zależności od kraju i wybranych opcji.

Skąd mam wiedzieć, że postępuję prawidłowo? Zaproponowano różne wskaźniki, takie jak dbanie, aby wahania dobowe temperatury nie przekraczały 4°C, utrzymywanie przeciągów poniżej 0,2 metra na sekundę oraz monitorowanie stężenia CO<sub>2</sub>, NH<sub>3</sub> i wilgotności.

**Czy są jakieś wady?** Nie wszystkie połączenia wentylacji i systemów podłogowych są równie wydajne. Doświadczenia hodowców z krajów hodujących świnie z nietkniętymi ogonami pokazują, że najlepsze wyniki można osiągnąć wprowadzając stopniowe modyfikacje w wentylacji i ogrzewaniu kojców świń na podstawie prób i błędów.



Sterowanie temperaturą w gospodarstwie Timo Heikkilä, Finlandia

### Czy wiesz, że...?

W krajach skandynawskich niektóre gospodarstwa wykorzystują do ogrzewania hodowli ciepło utajone z systemów odprowadzania gnojowicy. Dodatkową korzyścią jest schłodzenie gnojowicy i ograniczenie wytwarzania amoniaku.

### Jan Vugts

Starszy doradca, HKScan, Finlandia

*„Najważniejsze, aby projekt kojca oraz systemów podłogowego i grzewczo-chłodzącego tworzyły zintegrowaną całość”.*

### Anne-Claire Berentsen

Pracownik naukowy Wydziału ds. Dobrostanu Zwierząt Urzędu Ochrony Konsumentów i Bezpieczeństwa Żywności Dolnej Saksonii, Niemcy

*„Zwłaszcza w przypadku prosiąt odsadzonych od maciory, podgrzewana podłoga na obszarach legowiskowych (wypoczynkowych) nie jest nadmiernie kosztowna i przynosi ogromne korzyści, bo zapewnia ciepły i komfortowy obszar legowiskowy i chłodniejszy obszar do podejmowania aktywności. Dzięki temu temperatura w całym pomieszczeniu może być niższa, co zazwyczaj oznacza lepszą wentylację i niższe stężenie mniej szkodliwych gazów. Umożliwia także świnom wybór między dwiema strefami temperaturowymi”.*



Urząd Publikacji

Print

ISBN 978-92-79-67544-7

doi: 10.2875/5474

EW-01-17-289-PL-C

PDF

ISBN 978-92-79-67531-7

doi: 10.2875/666593

EW-01-17-289-PL-N

## WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW

# ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

### Dlaczego moje świnie obgryzają sobie nawzajem ogony?



Weterynarz powinien regularnie odwiedzać gospodarstwo

#### Potencjalne wskaźniki złego stanu zdrowia, które mogą prowadzić do obgryzania ogonów:

- Pogryziony lub oklapnięty ogon
- Uszkodzenia lub zadrapania skóry
- Wzmógłony niepokój
- Kulawizna
- Brak apetytu
- Dyszenie, drżenie, kaszlenie, kichanie, biegunka
- Nieprawidłowa masa ciała
- Izolacja społeczna
- Podwyższony wskaźnik umieralności

**Co?** Dobry plan utrzymywania stada w zdrowiu i systematyczne wizyty lekarza weterynarii mają istotne znaczenie dla utrzymywania ogólnego stanu zdrowia świń i unikania klinicznych przypadków chorób w gospodarstwie.

Dlaczego? Dobry ogólny stan zdrowia jest jednym z najlepszych sposobów unikania obgryzania ogonów i jest też oczywiście korzystny dla gospodarstwa.

**W jaki sposób?** Dzięki odsadzeniu prosiąt w wieku minimum 28 dni wyrosną z nich silniejsze, bardziej wytrzymałe i mniej zestresowane świnie. Obniży się prawdopodobieństwo obgryzania przez nie ogonów, a w późniejszym czasie będzie mniejsza potrzeba używania antybiotyków. Najlepiej, aby świnie rodziły się oraz były chowane i tuczone w zamkniętych grupach. Jeżeli to niemożliwe, to gospodarstwa rolne prowadzące tucz powinny mieć świnie pochodzące tylko z jednej hodowli. Hodowle powinny utrzymywać ze sobą ścisłe relacje, aby koordynować monitorowanie stanu zdrowia, higieny i szczepienia. Zadbaj o systematyczne wizyty weterynarza i zainstaluj we wszystkich budynkach przegrody higieniczne. Należy unikać mieszania się grup. Należy także zadbać o odpowiednią liczbę kojców szpitalnych. Bacznie obserwuj kojce, w których przetrzymywane są świnie borykające się z problemami zdrowotnymi, bo ryzyko wystąpienia obgryzania ogonów jest realne.

Optymalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.

#### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świnie mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

#### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świnie potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świnie nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

#### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

#### 4. RYWALIZACJA

Świnie wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

#### 5. DIETA

Świnie potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

#### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świnie wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

**Ile to kosztuje?** Korzyści przewyższają koszty. Poprawa ogólnego stanu zdrowia przekłada się na lepszą produkcję i zmniejszenie użycia antybiotyków. Świnie z nietkniętymi ogonami są silniejsze i zdrowsze. Istnieje mniejsze prawdopodobieństwo, że będą potrzebować opieki weterynaryjnej lub leczenia czy specjalistycznej paszy. Stwarzają też mniej problemów przy odsadzaniu.

**Skąd mam wiedzieć, że postępuję prawidłowo?** Zasadniczo, stan skóry oraz wygląd ogona i poziom aktywności to najważniejsze wskaźniki dobrego stanu zdrowia. Można zastosować bardziej specyficzne wskaźniki, aby monitorować zdrowie stada, między innymi stosowanie leków, liczbę świń w kojcach szpitalnych, śmiertelność poniżej 5% po odsadzeniu, kulawizna poniżej 5% oraz informacje zwrotne z rzeźni i produkcji.

**Czy są jakieś wady?** Nie. Korzyści znacznie przeważają nad kosztami solidnego planu zdrowotnego.

#### Czy wiesz, że...?

Państwa UE, w których prowadzona jest hodowla świń z nietkniętymi ogonami, posiadają także jedne z najwyższych na świecie standardów zdrowotnych świń. Czy to zbieg okoliczności?





## WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW RYWALIZACJA

### Dlaczego moje świnie obgryzają sobie nawzajem ogony?



*Czy twoje świnie dysponują wystarczającą przestrzenią, aby jeść jednocześnie?*

#### Potencjalne wskaźniki braku przestrzeni, które mogą prowadzić do obgryzania ogonów:

- Niska ocena ogólnej jakości stanu ciała
- Zróżnicowanie masy ciała świń w obrębie jednego kojca
- Uszkodzenia skóry na ćwierćtuszach tylnych (rywalizacja o paszę)
- Uszkodzenia skóry na ćwierćtuszach przednich (rywalizacja o przestrzeń)
- Walki przy podajnikach paszy
- Świnie czekające na dostęp do podajników paszy
- Nieodpowiadające rozmieszczenie świń na poszczególnych obszarach kojca

**Co?** Należy zapewnić wystarczającą przestrzeń w każdym kojcu, aby zapobiegać rywalizacji o paszę, wodę albo przestrzeń. Zaleca się korzystanie z systemów żywienia umożliwiających świniom jedzenie razem. Systemy podawania paszy do woli mogą stwarzać ryzyko obgryzania ogonów, gdyż często nie zapewniają dostępu do paszy wszystkim świniom jednocześnie. W przypadku stosowania tego typu systemów, należy zadbać o wyeliminowanie rywalizacji o paszę. Struktura kojca ma także niezwykle istotne znaczenie. Powinna ona zapewniać świniom odrębne miejsca na wypoczynek i na aktywność oraz na przebywanie w odosobnieniu od pozostałych świń.

**Dlaczego?** Rywalizacja to czynnik stresu, który może doprowadzić do obgryzania ogonów. Wyniki badań pokazują, że świnie używają subtelnej mowy ciała, aby unikać walk. Jeżeli nie mają przestrzeni, która pozwala im unikać konfrontacji, wówczas stają się zestresowane. Zapewnienie odpowiedniej przestrzeni wpływa także na inne parametry, takie jak zdolność do odpoczynku i jakość powietrza.

**W jaki sposób?** Poza zapewnieniem kojców i podajników paszy o odpowiednich wymiarach, istotne znaczenie ma trzymanie razem świń o podobnej masie, aby minimalizować stres związany z rywalizacją. Dobór według masy należy przeprowadzić w czasie odsadzania,

Optymalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.

#### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świnie mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

#### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świnie potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świnie nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

#### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

#### 4. RYWALIZACJA

Świnie wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

#### 5. DIETA

Świnie potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

#### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świnie wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

starając się unikać łączenia osobników z różnych miotów. Na tyle na ile to możliwe, nie należy rozdzielać osobników z tego samego miotu i przenosić jedynie bardzo małe prosięta do kojca z dodatkowym wyposażeniem. Kilka prostych zmian, takich jak stopnie do platformy znajdującej się w kojcu na wyższym poziomie, może – w razie potrzeby – umożliwić prosiakowi dostanie się w bezpieczne miejsce.

**Ile to kosztuje?** Jeżeli musisz zwiększyć przestrzeń paszową, to w sposób oczywisty zmniejszy się ogólna powierzchnia podłogi w kojcu, co oznacza, że być może trzeba będzie bardzo nieznacznie zmniejszyć liczbę świń w kojcu. W krajach, w których zdecydowano się na tego typu zmianę, koszty uznano za opłacalne.

**Skąd mam wiedzieć, że postępuję prawidłowo?** Dobry stan skóry jest dowodem na wystarczającą przestrzeń, podobnie jak jest nim brak walk i oczekiwania w obszarze paszowym. Jeżeli wszystkie świny mogą się jeść w jednej części kojca albo wypoczywać jednocześnie w innej jego części, to prawdopodobnie nie ma problemu z rywalizacją. Nie ma przepisów unijnych dotyczących długości koryta. Niemniej jeden z krajów unijnych, w którym prowadzona jest hodowla świń z nietkniętymi ogonami zaleca, by długość koryta wynosiła mniej więcej 17 cm na prosię i zwiększała się do 22 cm na tucznika, ażeby skutecznie wyeliminować rywalizację o paszę.

**Czy są jakieś wady?** Poza nakładami na większe koryta albo zmniejszeniem liczby świń w zamkniętych przestrzeniach, nie powinny wystąpić żadne koszty eliminowania rywalizacji.



Eliminowanie rywalizacji o paszę wskazywane jest przez hodowców z państw UE, w których hodowane są świny z nietkniętymi ogonami, jako jeden z dwóch najważniejszych czynników; drugim jest jakość paszy i wody.



## WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW DIETA

### Dlaczego moje świnie obgryzają sobie nawzajem ogony?



*Należy systematycznie kontrolować jakość wody*

#### Potencjalne wskaźniki nieodpowiedniej diety, które mogą prowadzić do obgryzania ogonów:

- Niska ocena ogólnej jakości stanu ciała
- Zróżnicowanie wagi ciała
- Niska klasyfikacja tuszy
- Wysoka zapadalność na wrzody żołądka i jelit
- Wysoka zapadalność na martwicę ogona i uszu

**Co?** Twoje świnie potrzebują odpowiedniej dawki błonnika (co najmniej 4%), minerałów i niezbędnych aminokwasów (np. tryptofan i lizyna). Pasza powinna też mieć konsystencję odpowiednią dla danego typu zwierzęcia oraz dobrą jakość. Należy ją wykładać z odpowiednią częstotliwością i nie poddawać nagłej zmianie. Duże znaczenie ma także obfite zaopatrzenie w świeżą i dobrej jakości wodę.

**Dlaczego?** Prawidłowo zbilansowana pasza zapewni twoim prosiętom zdrowie i dobry stan jelit. Świnie z owrzodzonymi jelitami lub takie, które muszą się nagle dostosowywać do nowej paszy stają się zestresowane i mogą zacząć obgryzać ogony.

**W jaki sposób?** Zdaniem niektórych hodowców, świnie na diecie płynnej rosną bardziej równomiernie i efektywniej przekształcają paszę niż świnie na diecie suchej. Niektórzy weterynarze stwierdzili, że dodawanie soli do paszy albo wykładanie lizawek lub bloków mineralnych jest skutecznym sposobem na obgryzanie ogonów. Zarówno zawartość błonnika, jak i tempo rozdrabniania paszy mają niezwykle istotne znaczenie dla zdrowia jelit i są zatem kluczowym czynnikiem w ograniczaniu obgryzania ogonów. Zaleca się przechowywanie próbki

Optimalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.

#### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świnie mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

#### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świnie potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świnie nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

#### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

#### 4. RYWALIZACJA

Świnie wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

#### 5. DIETA

Świnie potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

#### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świnie wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

z każdej partii paszy przez około dwa miesiące, aby w razie wystąpienia obgryzania ogonów móc poddać je analizie.

Jeżeli chodzi o zaopatrzenie w wodę, to w jednym z krajów unijnych zaleca się 1 podajnik wody na 12 świń. Należy systematycznie kontrolować jakość wody za pomocą analizy chemicznej i mikrobiologicznej. Natężenie przepływu i pracę podajników wody należy regularnie sprawdzać i dostosowywać do wagi świń zgodnie z zaleceniami ekspertów w zakresie zdrowia świń<sup>1</sup>.

Ile to kosztuje? Dobra receptura często kosztuje więcej, ale te nakłady zwrócą się po uboju dzięki temu, że świnie będą zdrowe.

**Skąd mam wiedzieć, że postępuję prawidłowo?** Jeżeli ocena weterynaryjna ogólnej jakości stanu ciała jest wysoka i żołądki świń funkcjonują prawidłowo, to prawdopodobnie nie ma problemu z dietą. Niemniej, jeżeli nie udało ci się zrobić tego wcześniej, to spróbuj porównać wartość odżywczą swojej paszy z tą zalecaną przez ekspertów w zakresie zdrowia świń i stowarzyszenie zajmujące się tą problematyką w twoim kraju. Współpracuj z rzeźnią w zakresie wskaźników post mortem dotyczących zdrowia jelit i porozmawiaj z firmą zaopatrującą cię w paszę oraz z weterynarzem, w razie problemu.

**Czy są jakieś wady?** Podawanie zdrowej i odżywczej diety nie ma wad, poza być może wyższymi kosztami wstępnymi. Dobry stan zdrowia jelit oznacza mniej przypadków biegunki, zdrowsze świnie, wyższy współczynnik wykorzystania paszy i mniejsze zużycie antybiotyków, a w rezultacie większy zysk dzienny.



Poprawa jakości paszy i wody wskazywana jest przez hodowców z państw UE, w których hodowane są świnie z nietkniętymi ogonami, jako jeden z dwóch najważniejszych czynników; tym drugim jest wyeliminowanie rywalizacji o paszę.

#### Czy wiesz, że...?

Wysoka zawartość surowego błonnika wpływa uspokajająco na świnie, gdyż zapewnia im na dłużej poczucie sytości.

Są dowody naukowe na to, że niedobór tryptofanu w diecie zwiększa ryzyko obgryzania ogonów. W Niemczech zaleca się w przypadku tuczników (28-110 kg) następującą proporcję lizyna/tryptofan 1:0,2.



**Zarówno wartość odżywcza, jak i konsystencja mają ogromne znaczenie w diecie świń**

<sup>(1)</sup> Zalecane natężenia przepływu (DLG): Prosięta ssące: 0,4-0,5 l/min; Prosięta odsadzone (7-30 kg): 0,5-0,7 l/min; Tuczniaki <50 kg: 0,6-1,0 l/min; Tuczniaki 50-80 kg: 0,8-1,2 l/min; Tuczniaki 80-120 kg: 1,2-1,8 l/min



## WYELIMINOWANIE KONIECZNOŚCI OBCINANIA OGONÓW STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Dlaczego moje świnie obgryzają sobie nawzajem ogony?



Copyright: Jens van Bebber

*Świnie są z natury bardzo czystymi zwierzętami*

### Potencjalne wskaźniki nieodpowiedniego układu kojca / braku czystości, które mogą prowadzić do obgryzania ogonów:

- Obecność obornika na ciałach świń
- Podwyższona zapadalność na choroby (kulawizna, biegunka, infekcje układu oddechowego).

**Co?** Brudne środowisko obniża komfort przestrzeni życiowej i podnosi poziom szkodliwych gazów, co wpływa stresująco na świnie i zwiększa ryzyko chorób. Jeżeli świnie są brudne, to wynika to często z nieodpowiedniego zachowania będącego następstwem niewłaściwych warunków w gospodarstwie, takich jak przepełnienie, stres termiczny albo zła wentylacja. Brudny materiał wzbogacający nie jest dla świń interesujący, a więc nakłady poniesione na jego zakup można spisać na straty.

**Gdzie?** Istotne znaczenie mają konkretnie wyznaczone obszary wypoczynkowe, paszowe i wydalnicze, zwłaszcza w kojcach z podłogą częściowo rusztową. Obszar wypoczynkowy musi być suchy i czysty, podobnie jak podajniki paszy i wody oraz wszelkie materiały wzbogacające. Ciężkie świnie (ubój około 160 kg) wymagają dodatkowej przestrzeni przy korycie, jeżeli są na diecie restrykcyjnej.

**W jaki sposób?** Oprócz systematycznego czyszczenia, przeanalizuj powody występowania brudu. Eksperymentuj z temperaturą i wentylacją, napraw wszelkie usterki podajników wody, przeanalizuj wyposażenie i układ kojca, a także obserwuj, gdzie świnie wypróżniają się i dlaczego. To powinno dać wskazówkę, gdzie są potrzebne zmiany. Możesz rozważyć instalację

Optymalizacja tych kluczowych czynników powinna ograniczyć obgryzanie ogonów i wyeliminować konieczność ich obcinania.

### 1. MATERIAŁ WZBOGACAJĄCY

Świnie mają nieodpartą potrzebę poznawania otoczenia i poszukiwania paszy (węszenie, gryzienie i żucie). Jeżeli nie mają takiej możliwości, to stają się znudzone i sfrustrowane.

### 2. KOMFORT TERMICZNY, JAKOŚĆ POWIETRZA I ŚWIATŁO

Świnie potrzebują stabilnego środowiska zapewniającego im optymalną temperaturę i poziom wilgotności, brak przeciągów oraz odpowiednie oświetlenie. Jeżeli świnie nie czują się komfortowo, to stają się sfrustrowane i mogą zacząć obgryzać sobie nawzajem ogony.

### 3. ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

Dobry ogólny stan zdrowia to najlepszy sposób na uniknięcie obgryzania ogonów. Świnia w złej kondycji zdrowotnej to świnia zestresowana.

### 4. RYWALIZACJA

Świnie wolą szukać pożywienia, jeść i odpoczywać razem. Należy im zapewnić wystarczającą przestrzeń i zasoby, aby miały możliwość zaspokajania swoich potrzeb behawioralnych, unikając przy tym rywalizacji.

### 5. DIETA

Świnie potrzebują paszy o odpowiedniej konsystencji oraz adekwatnej dawki minerałów, błonnika i podstawowych aminokwasów. Potrzebują także dostatecznej ilości świeżej i dobrej jakości wody.

### 6. STRUKTURA/STAN CZYSTOŚCI KOJCA

Świnie wolą rezerwować poszczególne części kojca na odmienne zachowania (odpoczywanie, jedzenie, defekacja). Brudne środowisko, zwłaszcza obszar paszowy i wypoczynkowy, jest zatem oznaką, że coś jest nie tak. Obniża także komfort świń, stając się przyczyną stresu.

podgrzewanej podłogi na obszarze wypoczynkowym, systemów chłodzenia albo systemu biologicznego czyszczenia powietrza, który usuwa kurz, amoniak i zapachy z powietrza.

**Ile to kosztuje?** Korzyści znacznie przewyższają koszty

### Czy wiesz, że...?

W niektórych krajach stosuje się podajniki naścienne, co pozwala zmniejszyć marnotrawstwo i zanieczyszczenie paszy oraz poprawić higienę świń.

czyszczenia. Bardziej opłacalna może być zmiana rozkładu kojca niż częste czyszczenie kojca źle zaprojektowanego.

Skąd mam wiedzieć, że postępuję prawidłowo? Jeżeli obszar wypoczynkowy jest czysty i suchy, to jesteś na dobrej drodze! Możesz także mierzyć stężenie amoniaku albo wprowadzić skalę oceny czystości i monitorować, jaki odsetek świń utrzymuje się powyżej progu oceny.

**Czy są jakieś wady?** Nie



*Świnie potrzebują czystego i suchego obszaru wypoczynkowego*

